

Piotr Józefiak

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

ABSOLWENCI PAŃSTWOWEGO LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO IM. KAZIMIERZA WIELKIEGO W ZDUŃSKIEJ WOLI I ICH STUDIA NA UNIWERSYTECIE POZNAŃSKIM W OKRESIE MIĘDZYWOJENNYM

Wprowadzenie

Doniosły jubileusz, jakim bez wątpienia jest 200-lecie miasta Zduńska Wola, skłania do intensyfikacji badań nad przeszłością tego miasta, podjęcia wątków mało dotychczas obecnych w dyskursie historycznym. Jednym z postulowanych kierunków jest poznanie losów abiturientów z okresu międzywojennego. Każdy z nich przystępował do jednego z pierwszych i jednocześnie bardzo ważnych egzaminów – matury. Jedną ze znaczących placówek oświatowych w Zduńskiej Woli, która na trwałe wrosła w lokalną społeczność jest I Liceum Ogólnokształcące im. Kazimierza Wielkiego, będące edukacyjną wizytówką swojego miasta. Należy przypomnieć, iż pierwszy egzamin maturalny w tej placówce został przeprowadzony w maju i czerwcu 1920 r.¹ W okresie dwudziestolecia międzywojennego szkoła nosiła różne nazwy funkcjonując m.in. jako: Gimnazjum Koedukacyjne Filologiczne im. Henryka Sienkiewicza; Państwowe Gimnazjum Koedukacyjne im. Kazimierza Wielkiego; Państwowe Koedukacyjne Humanistyczne Gimnazjum im. Kazimierza Wielkiego; Państwowe Gimnazjum im. Kazimierza Wielkiego.

W wyniku szeroko zakrojonej kwerendy archiwalnej przeprowadzonej w zasobie Archiwum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu udało się odnaleźć liczne materiały dotyczące absolwentów tej zduńskowolskiej szkoły. Po uzyskaniu świadectwa maturalnego podjęli oni naukę na Uniwersytecie Poznańskim. W artykule podano informacje dotyczące przebiegu ich kształcenia w Poznaniu. Kwerendę ograniczono do dokumentacji

1 Jak wynika z wykazu absolwentów za lata 1920-1939 świadectwo dojrzałości uzyskało 329 osób. Zestawienie zapewne jest niepełne. Zob. B. Chadrysiak, *Państwowe Liceum Ogólnokształcące im. Kazimierza Wielkiego w Zduńskiej Woli (1921-1971)*, Zduńska Wola 1971.

studentkiej odnoszącej się do studentów Wydziału Prawno-Ekonomicznego, Wydziału Humanistycznego i Matematyczno-Przyrodniczego. Akta studentów Wydziału Lekarskiego, Wydziału Rolniczo-Leśnego i Studium Wychowania Fizycznego są przechowywane w innych archiwach uczelnianych miasta Poznania. Odpowiednio: Archiwum Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego; Archiwum Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu; Archiwum Akademii Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu. W związku z tym nie zostały objęte poszukiwaniami.

Zarys dziejów Uniwersytetu Poznańskiego

Odzyskanie niepodległości przez Polskę stworzyło Wielopolanom możliwość rozpoczęcia działań zmierzających do powołania w Poznaniu w pełni polskiej szkoły wyższej. Już 11 listopada 1918 r., z inicjatywy Heliodora Święcickiego, podjęto pierwsze kroki w tym kierunku². Tego dnia miało miejsce inauguracyjne posiedzenie Komisji Organizacyjnej Uniwersytetu Polskiego w Poznaniu. Na czele komisji stał Święcicki, natomiast obowiązki sekretarza sprawował archeolog Józef Kostrzewski. Razem z nimi w Komisji działali Michał Sobeski i ks. Stanisław Dołęga-Kozierowski³. Za główne zadanie postawili sobie stworzenie zaplecza dla organizującej się uczelni.

Pierwsze spotkanie Rady Wydziału Filozoficznego odbyło się 4 kwietnia 1919 r. w sali posiedzeń Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Jako drugi swą działalność rozpoczął Wydział Prawny, którego utworzenie postulowano już podczas pierwszych spotkań Komisji Organizacyjnej. Ważnym elementem pracy Komisji oraz Rady Wydziału Filozoficznego były przygotowania do pierwszej formalnej inauguracji zajęć Uniwersytetu Poznańskiego. Ustalono, iż oficjalne uroczystości rozpoczną się 7 maja 1919 r.

Od momentu rozpoczęcia swej działalności uczelnia rozwijała się na wielu polach. Początkowo podlegała bezpośrednio Naczelnej Radzie Ludowej, zaś od sierpnia 1919 r. została podporządkowana Ministerstwu byłej Dzielnicy Pruskiej, którego zadaniem było prowadzenie czasowej administracji na terenie województwa poznańskiego i pomorskiego oraz wsparcie działań integracyjnych w przyłączeniu tych ziem do państwa polskiego. W dniu 19 czerwca 1919 r. odbyło się pierwsze posiedzenie senatu uczelni. W tym samym dniu została wybrana Komisja mająca zająć się utworzeniem wydziałów medycznego i teologicznego. Kolejnym, który tworzył się w strukturze uczelni, był Wydział Rolniczo-Leśny. Wydział Lekarski powstał dzięki usilnym zabiegom prof.

2 Życie i działalność założyciela i pierwszego rektora Uniwersytetu Poznańskiego obrazują m.in. prace: R. Meissner, Z. Słomko, T. Pisarski, *Rektor Wszechnicy Piastowskiej. Szkice do portretu Heliodora Święcickiego (1854-1923)*, Poznań 1987; M. Musielak, *Heliodor Święcicki (1854-1923)*, Poznań 2019.

3 *W hołdzie naszym antenatom. 85 lat Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza*, pod red. J. Laskowskiego, G. Łukomskiego, Poznań 2004, s. 31.

Adama Wrzoska, który na posiedzeniu Senatu Uniwersytetu Poznańskiego w dniu 25 kwietnia 1920 r. został mianowany jego organizatorem⁴.

Mimo pełnej akceptacji Senatu, działalności nie rozpoczął Wydział Teologiczny, który formalnie winien funkcjonować od roku 1919. Rok następny przyniósł kolejne zmiany organizacyjne. Przy Wydziale Filozoficznym uruchomiono Oddział Farmaceutyczny pod kierunkiem prof. Konstantego Hrynakowskiego⁵. W roku 1925, w wyniku zwiększającej się liczby studentów oraz rosnących potrzeb dydaktycznych, doszło do podziału Wydziału Filozoficznego. Utworzono wówczas Wydział Humanistyczny z 23 katedrami zwyczajnymi i 5 katedrami nadzwyczajnymi oraz Wydział Matematyczno-Przyrodniczy z 13 katedrami zwyczajnymi i 9 katedrami nadzwyczajnymi. Natomiast Oddział Farmaceutyczny przyłączono do Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego.

W stosunkowo krótkim czasie Uniwersytet Poznański stał się jednym z wiodących ośrodków naukowych w całym kraju. Każdy z utworzonych wydziałów prowadził cennie prace naukowe z zakresu nauk humanistycznych i ścisłych. W roku 1939, tuż przed wybuchem II wojny światowej, uczelnia składała się z następujących wydziałów: Humanistycznego, Matematyczno-Przyrodniczego z Oddziałem Farmaceutycznym, Prawno-Ekonomicznego, Lekarskiego ze Studium Wychowania Fizycznego oraz Rolniczo-Leśnego. W okresie międzywojennym poznańską uczelnię opuściło w sumie 8647 absolwentów, którzy mieli kluczowy wpływ na rozwój nauki, kultury i oświaty w tej części kraju⁶. Bezpośrednio po zakończeniu kształcenia podejmowali pracę w różnych instytucjach, wypełniając luki kadrowe, m.in. w administracji i oświacie. Do bardziej znanych absolwentów Uniwersytetu Poznańskiego z okresu międzywojennego należą, m.in. Wanda Błęńska, Jerzy Różycki, Henryk Zygański, Marian Rejewski, Franciszek Paprocki, Stanisław Kowalski, Witold Trąmpczyński, Natalia Tułasiewiczówna, Jan Nowak-Jeziorański, Elżbieta Zawacka, Adam Borys, Mieczysław Balcer i wielu innych⁷.

4 Archiwum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (dalej: AUAM), Protokoły posiedzeń Senatu Uniwersytetu Poznańskiego, Protokół z 25 kwietnia 1920 r., sygn. 15/S/1, k. 44.

5 Po uruchomieniu uniwersytetu zajęcia z zakresu nauk farmaceutycznych prowadzono w ramach katedr przyrodniczych na Wydziale Filozoficznym. Dopiero przybycie do Poznania w kwietniu 1920 r. prof. Konstantego Hrynakowskiego pozwoliło na przekształcenie prowadzonych studiów w odrębny Oddział Farmaceutyczny działający w ramach Wydziału Filozoficznego, zaś od 1925 r. w ramach Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego. Zob. W.W. Głowacki, *40 lat poznańskiego studium farmaceutycznego*, [w:] *Studium farmaceutyczne w Poznaniu 1919-1959. Jednodniówka wydana z okazji koleżeńkiego zjazdu wychowanków w dniach 18 i 19 września 1959 r.*, Poznań 1959, s. 16-17.

6 B. Miśkiewicz, *Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w XXX-lecie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej*, Poznań 1974, s. 12.

7 Szerzej na temat zasłużonych absolwentów piszą J. Malinowski, S. Sierpowski, *Sylwetki sławnych i zasłużonych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*, Poznań 2019.

Absolwenci Państwowego Liceum Ogólnokształcącego im. Kazimierza Wielkiego w Zduńskiej Woli i ich studia na Uniwersytecie Poznańskim

W okresie dwudziestolecia międzywojennego świadectwo dojrzałości w gimnazjum im. Kazimierza Wielkiego uzyskało ponad 300 osób. Wielu z nich jako miejsce swojej dalszej edukacji wybrało Poznań⁸. Zapewne nowopowstały uniwersytet mógł proponować wiele możliwości swoim kandydatom. Należy zaznaczyć, iż w omawianym okresie podjęcie studiów wiązało z określonymi zobowiązaniami finansowymi, gdyż całość nauki wymagała uiszczania opłat. Wśród nich należy wskazać m.in. następujące elementy: wpisowe, czesne, pracowniane na Wydziale Lekarskim, Matematyczno-Przyrodniczym, Rolniczo-Leśnym, seminaryjne na Wydziale Prawno-Ekonomicznym i Humanistycznym biblioteczne, fundusz stypendiów, na pomoc w naturze na cele opieki zdrowotnej. W uzasadnionych przypadkach można było wystąpić o zwolnienie z opłat, które uzyskiwały osoby niezamożne i studenci wykazujący się dobrymi wynikami w nauce. Każdorazowo decyzje w tych kwestiach podejmowały rady wydziałowe.

W wyniku przeprowadzonej kwerendy w Archiwum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza udało się odszukać materiały 19 osób, które ukończyły zduńskowolską szkołę średnią i studiowały na poznańskiej Alma Mater. Dokumentację studencką z tego okresu tworzą, m.in. podania na studia, ręcznie pisane życiorysy, karty przyjęcia, karty wpisowe, świadectwa potwierdzające przebieg nauki, indeksy oraz dyplomy magistrów wydawane po ukończeniu studiów.

Wydział Prawno-Ekonomiczny

Derwalski Kazimierz⁹ ur. 1 stycznia 1911 r. w Zduńskiej Woli jako syn Kazimierza i Marii Kębłowskiej. Jego ojciec z wykształcenia był ślusarzem-mechanikiem. Do szkoły powszechnej uczęszczał w rodzinnej miejscowości. W latach 1920-1928 kształcił się w miejscowym gimnazjum, gdzie 28 czerwca 1928 r. uzyskał świadectwo dojrzałości. Dalszą edukację kontynuował na Uniwersytecie Poznańskim – Wydział Prawno-Ekonomiczny. Pozostawał studentem od października 1928 r. do lipca 1932 r. W tym okresie zdał wszystkie egzaminy prawnicze wymagane do uzyskania dyplomu i stopnia magistra nauk ekonomiczno-politycznych. Dokument ten został mu wydany w roku 1934. Deklarował wyznanie rzymsko-katolickie.

8 Szerzej o pochodzeniu studentów m.in. A.K. Bucholz, *Studenci Uniwersytetu Poznańskiego w dwudziestoleciu międzywojennym*, „Kronika Miasta Poznania” 2019, nr 1, s. 112-133; tenże, *Studenci Uniwersytetu Poznańskiego w latach 1919-1939*, mps rozprawy doktorskiej, Poznań 1924. Większość studentów poznańskiej uczelni wywodziła się przede wszystkim z województw poznańskiego, pomorskiego i łódzkiego.

9 AUAM, Wydział Prawno-Ekonomiczny, Akta studenckie Kazimierza Derwalskiego, sygn. 122/384.

Gołąb Mieczysław Piotr¹⁰ ur. 1 sierpnia 1914 r. w Zduńskiej Woli jako syn Franciszka i Mieczysławy z Dąbrowskich. Jego ojciec pracował jako nauczyciel (profesor) gimnazjalny. Edukację elementarną zdobył w rodzinnym domu. Następnie w latach 1924-1933 był uczniem Gimnazjum w Zduńskiej Woli, gdzie 13 czerwca 1933 r. uzyskał świadectwo dojrzałości. Ze względu na zainteresowanie naukami prawnymi w 1933 r. zapisał się na Wydział Prawno-Ekonomiczny Uniwersytetu Poznańskiego. Studiował w Poznaniu do maja 1934 r. Deklarował wyznanie rzymsko-katolickie.

Ryc. 1. Mieczysław Gołąb

Źródło: AUM, Akta studenckie Piotra Gołębia, sygn. 57/33

Kisielewicz Tadeusz¹¹ ur. 21 sierpnia 1908 r. w Zduńskiej Woli jako syn Władysława i Zygrydy z Pawłowskich. Jego ojciec był przemysłowcem. Świadectwo dojrzałości uzyskał 28 czerwca 1928 r. kończąc Gimnazjum typu humanistycznego w Zduńskiej Woli. Bezpośrednio po jego uzyskaniu kontynuował naukę na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego. Studiował w latach 1928-1932 na sekcji ekonomicznej. Ze względu na stan zdrowia przerwał naukę. W 1933 r. kierował na ręce władz dziekańskich wniosek o ponowne przyjęcie celem dokończenia studiów. Deklarował wyznanie rzymsko-katolickie.

10 Tamże, Akta studenckie Piotra Gołębia, sygn. 57/33.

11 Tamże, Akta studenckie Tadeusza Kisielewicz, sygn. 58/59; Karty wpisowe Wydziału Prawno-Ekonomicznego za lata 1928-1932, Tadeusz Kisielewicz.

Pietrow Wiktor¹² ur. 30 stycznia 1915 r. w Dzieciolowie jako syn Aleksandra i Leokadii. Jego ojciec pracował jako urzędnik pocztowy. Do szkoły powszechnej uczęszczał w Zduńskiej Woli. W roku 1925 rozpoczął naukę w miejscowym gimnazjum, w którym to 12 czerwca 1933 r. uzyskał świadectwo dojrzałości. W latach 1933-1935 oraz 1936-1938 studiował nauki prawne w Poznaniu. Dyplom i stopień magistra prawa został mu wydany w grudniu 1938 r. Deklarował wyznanie ewangelicko-augsburskie.

Ryc. 2. Wiktor Pietrow

Źródło: AUM, Akta studenckie Wiktora Pietrowa, sygn. 62/36

Radomski Witold¹³ ur. 25 sierpnia 1910 r. w Zduńskiej Woli jako syn Antoniego i Eugenii. Rodzice pracowali w zawodzie nauczycielskim. Pierwsze nauki pobierał w domu rodzinnym pod okiem najbliższych. Następnie od 1922 r. kontynuował edukację w Gimnazjum w Zduńskiej Woli. Świadectwo dojrzałości uzyskał w dniu 28 czerwca 1928 r. Bezpośrednio po uzyskaniu matury podjął studia na Uniwersytecie Warszawskim, które musiał przerwać ze względu na zły stan zdrowia. W latach 1931-1932 odbył służbę wojskową. Następnie starał się kontynuować przerwane studia w Warszawie, gdzie zdał pierwszy egzamin prawniczy. Od października 1933 r. do lipca 1936 r. studiował w Poznaniu. W sierpniu 1938 r. otrzymał dyplom magistra prawa. Deklarował wyznanie rzymsko-katolickie.

12 Tamże, Akta studenckie Wiktora Pietrowa, sygn. 62/36.

13 Tamże, Akta studenckie Witolda Radomskiego, sygn. 63/62.

Ryc. 3. Witold Radomski

Źródło: AUM, Akta studenckie Witolda Radomskiego, sygn. 63/62

Ryc. 4. Andrzej Rokossowski

Źródło: AUM, Akta studenckie Andrzeja Rokossowskiego, sygn. 75/34

Rokossowski Glaubicz Andrzej Klemens Adolf¹⁴ ur. 1 listopada 1911 r. w Warszawie jako syn Kazimierza i Heleny Zofii z Kokczyńskich. Jego ojciec był adwokatem i znanym zduńskowolskim notariuszem. Nauki początkowe pobierał w domu. Następnie kształcił się w Gimnazjum w Zduńskiej Woli, gdzie w 1929 r. uzyskał świadectwo dojrzałości. Studiował prawo w Poznaniu, gdzie w 1933 r. uzyskał dyplom magistra. Deklarował wyznanie rzymsko-katolickie.

Rudecki Franciszek Michał¹⁵ ur. 8 listopada 1900 r. w Szadku jako syn Michała i Leokadii z Niedźwieckich. W latach 1922-1927 studiował prawo w Poznaniu, gdzie uzyskał stopień magistra praw. Deklarował wyznanie rzymsko-katolickie.

Wdówka Marian¹⁶ ur. 5 września 1901 r. w Łodzi jako syn Teofila i Katarzyny z Wędzonków. Jego ojciec pracował jako pracownik fabryczny w Łodzi. Nauki początkowe pobierał w miejscu swojego urodzenia, natomiast maturę złożył w 1920 r. w Zduńskiej Woli, następnie podjął studia w Warszawie – Wydział Prawa i Nauk Politycznych. Od roku 1924 studiował na Wydziale Prawnym w Poznaniu. W 1926 r. przeniósł się na Wydział Humanistyczny – kierunek historia. Deklarował wyznanie rzymsko-katolickie.

Ryc. 5. Marian Wdówka

Źródło: AUM, Akta studenckie Mariana Wdówki, sygn. 103d/1875.

14 Tamże, Akta studenckie Andrzeja Rokossowskiego, sygn. 75/34; sygn. 63/43.

15 Tamże, Akta studenckie Franciszka Rudeckiego, sygn. 103d/3205.

16 Tamże, Wydział Humanistyczny, Akta studenckie Mariana Wdówki, sygn. 103d/1875.

Wydział Filozoficzny/Humanistyczny

Deka Zenon¹⁷ ur. 2 grudnia 1905 r. w Zduńskiej Woli jako syn Jana i Eleonory z domu Kołodziejek. Świadcstwo dojrzałości uzyskał 20 maja 1926 r. Bezpośrednio po jego uzyskaniu podjął naukę na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Poznańskiego. Studiował tylko przez jeden rok akademicki (1926/1927). Jak wynika z kart wpisowych zgłębiał nauki historyczne, zaś w ramach przedmiotów dodatkowych nauki geograficzne. Deklarował wyznanie rzymsko-katolickie.

Gołąb Maria Stefania¹⁸ ur. 14 września 1910 r. w Wieruszowie jako córka Franciszka i Bronisławy z Dąbrowskich. Jej ojciec pracował jako profesor gimnazjum w Zduńskiej Woli. Szkołę średnią ukończyła w 1928 r., następnie podjęła studia na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Poznańskiego. W latach 1928-1933 zgłębiała wiedzę w zakresie filologii polskiej. Dyplom magistra filozofii w zakresie filologii polskiej otrzymała w marcu 1933 r. Przygotowała pracę magisterską zatytułowaną *Wieś polska w utworach Wacława Potockiego*. Deklarowała wyznanie rzymsko-katolickie.

Hajdrych Włodzimierz Stanisław¹⁹ ur. 22 października 1904 r. w Kaliszu jako syn Stanisława obrońcy sądowego i Bronisławy Marii Sadowskiej. Świadcstwo dojrzałości uzyskał w czerwcu 1925 r. Następnie podjął studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu Warszawskiego. Wysłuchał 6 trymestrów w okresie 1925-1927. Następnie odbywał służbę wojskową. W roku akademickim 1931/1932 podjął studia na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Poznańskiego. Ukończył je w 1935 r. uzyskując dyplom magistra filozofii w zakresie pedagogiki. Przygotował pracę magisterską pt. *Przyczynek do oświecenia problemu jak formuje się pojęcie państwo u młodzieży*. Deklarował wyznanie rzymsko-katolickie.

Krzymuska Maria Agnieszka²⁰ ur. 20 stycznia 1907 r. we Włocławku jako córka Teofila i Katarzyny. Jej ojciec był artystą – malarzem. Absolwentka Gimnazjum w Zduńskiej Woli, gdzie w maju 1926 r. uzyskała świadectwo dojrzałości. Następnie w latach 1926-1930 studiowała na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Poznańskiego. W marcu 1937 r. uzyskała dyplom magistra filozofii w zakresie filologii polskiej. Przygotowała pracę magisterską zatytułowaną *Dialog o Zmartwychwstaniu Pańskim Wacława Potockiego*²¹. Deklarowała wyznanie rzymsko-katolickie.

17 Tamże, Akta studenckie Zenona Deki, sygn. 103b/429.

18 Tamże, Akta studenckie Marii Gołąb, sygn. 103b/760.

19 Tamże, Akta studenckie Włodzimierza Hajdrycha, sygn. 103b/865.

20 Tamże, Akta studenckie Marii Krzymuskiej, sygn. 103b/1433.

21 Maszynopis pracy przechowywany w AUAM, sygn. 7942.

Salling Robert²² ur. 13 kwietnia 1898 r. w Łodzi jako syn Karola i Olgi Adeli z domu Tullmann. Bezpośrednio po uzyskaniu świadectwa dojrzałości w 1920 r. podjął naukę na Wydziale Lekarskim uniwersytetu w Poznaniu. Dyplom uzyskał w czerwcu 1927 r. Zapewne chcąc poszerzyć swoją wiedzę i zainteresowania rozpoczął studia na Wydziale Humanistycznym w zakresie muzykologii, studiował przez jeden rok akademicki – 1925/1926. Deklarował wyznanie ewangelickie.

Ryc. 6. Robert Salling

Źródło: AUM, Akta studenckie Roberta Salinga, sygn. 103b/2604

Ulman Edmund²³ ur. 24 maja 1907 r. w Zduńskiej Woli jako syn Teodora i Heleny z domu Pilz. Jego ojciec prowadził zakład tkacki. Na Uniwersytecie Poznańskim studiował w latach 1927/1928. W trakcie nauki uczęszczał na zajęcia m.in. z zakresu nauk filologicznych, historii opery oraz ćwiczenia seminaryjne i proseminaryjne. Deklarował wyznanie rzymsko-katolickie.

22 AUAM, Wydział Humanistyczny, Akta studenckie Roberta Salinga, sygn. 103b/2604; D. Rymar, *Doktor Antoni Turuto (1887-1966) oraz doktor Zygmunt Obuchowicz domniemany Robert Salling (1898-) (?) i ich wybory*, „Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny” 2014, nr 18, s. 305-369.

23 AUAM, Akta studenckie Edmunda Ulmana, sygn. 103b/3252.

Walczak Stefan²⁴ ur. 30 maja 1905 r. w Sobiepanach (parafia Grabno) jako syn Andrzeja i Marianny z Pabichów, rolników. Maturę złożył w roku 1926 w Zduńskiej Woli. Następnie podjął studia na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Poznańskiego, które odbywał w latach 1926-1931. Dyplom magistra filozofii w zakresie pedagogiki uzyskał w czerwcu 1931 r., na podstawie pracy pt. *Lektura wśród młodzieży harcerskiej w wieku 12-18 lat*. W trakcie nauki korzystał ze stypendium pedagogicznego, które miało mu ułatwić pokrycie kosztów studiów. Był to rodzaj stypendium fundowanego, gdyż po zakończeniu nauki był zobowiązany do przepracowania 4 lat w zakładach kształcenia nauczycieli szkół powszechnych. Deklarował wyznanie rzymsko-katolickie.

Zakrzewska Lucyna Józefa²⁵ ur. 10 lutego 1905 r. w Zduńskiej Woli jako córka Jana i Tekli. Jej ojciec pracował w administracji gminnej, m.in. jako wójt gminy. Maturę zdała w rodzinnym mieście w 1924 r., po czym podjęła studia na Uniwersytecie Poznańskim – Wydział Filozoficzny i Humanistyczny. W trakcie nauki korzystała ze stypendium przyznanego na podstawie decyzji Rady Wydziału. Dyplom magistra filozofii w zakresie filologii polskiej uzyskała w kwietniu 1929 r. na podstawie pracy zatytułowanej *Satyra epoki stanisławowskiej do wystąpienia Krasickiego*. Deklarowała wyznanie rzymsko-katolickie.

Wydział Matematyczno-Przyrodniczy

Bąkowska Adela²⁶ ur. 15 października 1903 r. w Zduńskiej Woli, gdzie w 1924 r. zdała egzamin dojrzałości. Na Uniwersytet Poznański wstąpiła w tym samym roku, podjęła naukę na Oddziale Farmaceutycznym, który działał w ramach Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego. Na podstawie egzaminu ostatecznego, który zdała 16 lutego 1929 r. nadano jej stopień magistra farmacji. Deklarowała wyznanie ewangelickie.

Iciek Nikodem²⁷ ur. 19 maja 1910 r. w Russocicach (pow. Turek) jako syn Jana i Władysławy, garbarzy. Naukę w szkole powszechnej rozpoczął we Władysławowie. W roku 1922 r. rodzice przeprowadzili się do Zduńskiej Woli, gdzie kontynuował naukę w gimnazjum, które ukończył w maju 1931 r. Następnie podjął studia na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Poznańskiego. W ich trakcie korzystał ze stypendiów przyznawanych przez Radę Wydziałową. Dyplom magistra filozofii w zakresie chemii uzyskał w marcu 1936 r. Przygotował pracę magisterską pod kierunkiem prof. Jerzego Suszki pt. *O pochodnych kwasu naftaleno-2-7-bis-tioglikolowego*²⁸. Deklarował wyznanie rzymsko-katolickie.

24 Tamże, Akta studenckie Stefana Walczaka, sygn. 103b/3289.

25 Tamże, Akta studenckie Lucyny Zakrzewskiej, sygn. 103b/3575; Z. Włodarczyk, *Gmina Zduńska Wola w latach 1815-1914*, [w:] *Monografia gminy Zduńska Wola. Od rozbiorów do współczesności*, red. J. Stulczewski, Z. Włodarczyk, Zduńska Wola 2023, s. 47.

26 AUAM, Wydział Matematyczno-Przyrodniczy, Akta studenckie Adeli Bąkowskiej, sygn. 103c/92.

27 Tamże, Akta studenckie Nikodema Icieka, sygn. 103c/705.

28 Maszynopis pracy jest przechowywany w AUAM, sygn. 25401.

Ryc. 7. Adela Bąkowska

Źródło: AUM, Akta studenckie Adeli Bąkowskiej, sygn. 103c/92

Ryc. 8. Julia Niwińska-Fidlerowa

Źródło: AUM, Akta studenckie Julii Niwińskiej-Fidlerowej, sygn. 103c/1578

Niwińska-Fidlerowa Julia Zofia²⁹ ur. 22 maja 1909 r. w Zduńskiej Woli jako córka Jana i Konstancji z Wisłockich. Jej ojciec był farmaceutą. Świadectwo dojrzałości uzyskała w czerwcu 1928 r. w Zduńskiej Woli. Następnie podjęła naukę w Konwersatorium Muzycznym w Łodzi. Studia w Poznaniu rozpoczęła w 1931 r. na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym, gdzie po wysłuchaniu pierwszego roku przerwała naukę. Powróciła na studia w roku 1933 r., kiedy to na Wydziale Humanistycznym rozpoczęła kształcenie na kierunku polonistyka. Ponownie w 1935 r. przeniósła się na Wydział Matematyczno-Przyrodniczym, na którym studiowała do roku 1937. Deklarowała wyznanie rzymsko-katolickie.

Zakończenie

Funkcjonujące nadal I Liceum Ogólnokształcące im. Kazimierza Wielkiego w Zduńskiej Woli wykształciło w swych murach na przestrzeni ponad stu lat wielu absolwentów. Przedstawione powyżej krótkie biogramy uwzględniają przebieg nauki na Uniwersytecie Poznańskim osób, które były związane ze Zduńską Wolą. Wszystkie one stanowią punkt wyjścia do poznania ich dalszej drogi życiowej. Artykuł stara się przybliżyć koleje losu osób, które swoją drogę w zakresie nowych doświadczeń i kompetencji rozpoczynały właśnie w Zduńskiej Woli, miejscu gdzie przystąpili do pierwszego ważnego egzaminu w życiu – matury. W wyniku przeprowadzonej kwerendy w Archiwum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu udało się przedstawić losy 19 osób. Dodać należy, że badania w tym zakresie powinno się kontynuować dalej w pozostałych uczelniach Poznania, jak i innych ośrodkach akademickich działających na terenie II Rzeczypospolitej, dotyczy to zwłaszcza Warszawy. W ten sposób moglibyśmy uzyskać całościowy obraz dotyczący dalszej edukacji na poziomie akademickim absolwentów zduńskowolskiego gimnazjum, którzy złożyli maturę przed wybuchem II wojny światowej. Co więcej, poznawanie kolei losu absolwentów szkoły wpisuje się ponadto w badania nad jej dziejami. Należy mieć nadzieję, iż w przyszłości uda się zebrać wszelkie dane na temat pozostałych absolwentów Gimnazjum w Zduńskiej Woli, którzy kontynuowali naukę w okresie dwudziestolecia międzywojennego.

29 AUAM, Wydział Matematyczno-Przyrodniczy, Akta studenckie Julii Niwińskiej-Fidlerowej, sygn. 103c/1578; Wydział Humanistyczny, Akta studenckie Julii Niwińskiej, sygn. 103 b/2143.

Ryc. 9. Gmach I Liceum Ogólnokształcącego im. Kazimierza Wielkiego w Zduńskiej Woli, lata 30. XX w.
Źródło: ze zbiorów Muzeum Historii Miasta Zduńska Wola

Bibliografia

Źródła archiwalne

Archiwum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

- Protokoły posiedzeń Senatu Uniwersytetu Poznańskiego:
Protokół z 25 kwietnia 1920 r., sygn. 15/S/1, k. 44.
- Wydział Prawno-Ekonomiczny
Akta studenckie Kazimierza Derwalskiego, sygn. 122/384
Akta studenckie Piotra Gołębia, sygn. 57/33.
Akta studenckie Tadeusza Kisielewicz, sygn. 58/59.
Akta studenckie Wiktora Pietrowa, sygn. 62/36.
Akta studenckie Witolda Radomskiego, sygn. 63/62.
Akta studenckie Andrzeja Rokossowskiego, sygn. 75/34; sygn. 63/43.
Akta studenckie Franciszka Rudeckiego, sygn. 103d/3205.
Karty wpisowe Wydziału Prawno-Ekonomicznego za lata 1928-1932,
Tadeusz Kisielewicz.
- Wydział Filozoficzny/Wydział Humanistyczny
Akta studenckie Mariana Wdówki, sygn. 103d/1875.
Akta studenckie Zenona Deki, sygn. 103b/429.
Akta studenckie Marii Gołąb, sygn. 103b/760.
Akta studenckie Włodzimierza Hajdrycha, sygn. 103b/865.
Akta studenckie Mari Krzymuskiej, sygn. 103b/1433.
Akta studenckie Julii Niwińskiej, sygn. 103 b/2143.
Akta studenckie Roberta Salinga, sygn. 103b/2604;
Akta studenckie Edmunda Ulmana, sygn. 103b/3252.
Akta studenckie Stefana Walczaka, sygn. 103b/3289.
Akta studenckie Lucyny Zakrzewskiej, sygn. 103b/3575.
- Wydział Matematyczno-Przyrodniczy
Akta studenckie Adeli Bąkowskiej, sygn. 103c/92.
Akta studenckie Nikodema Icieka, sygn. 103c/705.
Akta studenckie Julii Niwińskiej-Fidlerowej, sygn. 103c/1578.
- Zbiór prac magisterskich i doktorskich
Iciek N., O pochodnych kwasu naftaleno-2-7-bis-tioglikolowego, mps,
sygn. 25401.
Krzymuska M., Dialog o Zmartwychwstaniu Pańskim Wacława Potoc-
kiego, mps, sygn. 7942.

Opracowania

Bucholz A.K., *Studenci Uniwersytetu Poznańskiego w dwudziestolecu międzywojen-
nym*, „Kronika Miasta Poznania” 2019, nr 1.

- Chadrysiak B., *Państwowe Liceum Ogólnokształcące im. Kazimierza Wielkiego w Zduńskiej Woli (1921-1971)*, Zduńska Wola 1971.
- Głowacki W.W., *40 lat poznańskiego studium farmaceutycznego*, [w:] *Studium farmaceutyczne w Poznaniu 1919-1959. Jednodniówka wydana z okazji koleżeńkiego zjazdu wychowanków w dniach 18 i 19 września 1959 r.*, Poznań 1959.
- Malinowski J., Sierpowski S., *Sylwetki sławnych i zasłużonych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*, Poznań 2019.
- Meissner R., Słomko Z., Pisarski T., *Rektor Wszechnicy Piastowskiej. Szkice do portretu Heliadora Święcickiego (1854-1923)*, Poznań 1987.
- Miśkiewicz B., *Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w XXX-lecie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej*, Poznań 1974.
- Musielak M., *Heliodor Święcicki (1854-1923)*, Poznań 2019.
- Rymar D., *Doktor Antoni Turuto (1887-1966) oraz doktor Zygmunt Obuchowicz domniemany Robert Salling (1898-) (?) i ich wybory*, „Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny” 2014, nr 18.
- W hołdzie naszym antenatom. 85 lat Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza*, red. J. Laskowski, G. Łukomski, Poznań 2004.
- Włodarczyk Z., *Gmina Zduńska Wola w latach 1815-1914*, [w:] *Monografia gminy Zduńska Wola. Od rozbiorów do współczesności*, red. J. Stulczewski, Z. Włodarczyk, Zduńska Wola 2023.